

Skriftlig innspill fra NMBU - Fakultet for biovitenskap (BIOVIT) - 2

Høring: Dyrevelferd

Innspillsdato: 10.02.2025

STORTINGSMELDING – INNSPILL PÅ HEST

Professor i etologi og dyrevelferd Inger Lise Andersen, Biovit, NMBU

Når det kommer til regelverksendringer, forslår Regjeringen forbud mot bruk av spiltau i nye staller og ved ombygging. Noen av oss vil ta dette som en selvfølge ettersom de fleste ikke lengre bruker spiltau som oppstallingsform.

Videre foreslås det et forskriftskrav om forsvarlig avl med tanke på hestevelferd, uten at det er diskutert hva som ligger i dette. Her må det konkretiseres mye mer. Regjeringen forslår også forbud mot luftslukereim, uten å i det hele tatt belyse hva som er årsaken til krybbebiting og luftsluking og hva som må gjøres for å forebygge et så alvorlig atferdsproblem. Dette henger nemlig nøye sammen med hesteholdet for øvrig: oppstalling med lite eller ingen sosial kontakt, mangel på fri bevegelse, håndtering og trening som medfører stress blant annet, og lite grovfôr. Flere av hestene som er luftslukere har også magesår, og luftslukingen og krybbebitingen har blitt en mestringsstrategi for at hesten skal føle mindre smerte fra magen som følge av spyttutskillelse som reduserer magesyre. Noen hester bruker dette som mestringsstrategi i forhold til andre situasjoner med stress også.

Det forslås utredninger på utvidelse av kravet om utetid og fri bevegelse til tross for at dette har vært godt dokumentert i en årrekke. Her er det ikke behov for utredninger, men derimot handling. Hester bør ha en utetid på minimum 5-6 timer i luftegårder som er store nok til at de kan trave, galoppere og nyte sosial kontakt med andre hester. Det er behov for å forske på oppstallingsformer som innebærer gruppehold og felles hvilearealer, men som kanskje ikke har alle elementer av «aktiv stall» i seg slik at flere kan ta inn elementer av gruppehold uten at det koster altfor mye og er altfor arealkrevende. «Paddock paradise» prinsippet tar for seg noe av dette, men det er lite forskning knyttet til slike systemer.

En foreslått utredning om at føll ikke skal avvennes før de er seks måneder er ikke nødvendig ettersom forskningen har dokumentert dette for lengst. Det samme gjelder behovet for sosial kontakt. At Regjeringen bare ser et behov for å tilgodese hester med sosial kontakt i de to første leveårene, sier litt om

hvor stor mangel på kompetanse det er hos de som har forfattet dette. Fagfolk vet at hester i alle aldre har behov for sosial kontakt, og at det vil være et relativt enkelt grep å lage formuleringer i forskriften som sikrer dette behovet, men hvor man samtidig kan gi unntak for visse forhold som har med hesten å gjøre. Dette er det tradisjon for i regelverk for produksjonsdyr.

Regjeringen foreslår til slutt at visse typer utstyr brukt i konkurranse med hest skal utredes. En utredning kan ikke gi oss sikre svar. Her er det helt klart behov for forskning som belyser effekter av en kombinasjon av utstyr og treningsmetoder på hestens mentale og fysiske tilstand. Dette vil da innebære kontrollerte forsøk der man tester ut ulike typer bitt og hodelag, kombinert med målinger av tøyetrykk, effekt av nesereimer, og bruk av annet utstyr som sporer, innspenningstøyler og pisk. Mange hester blir utsatt for store munn og tannskader, og opplever mye stress i sin treningshverdag som følge av mye bruk av tvang og negative virkemidler fortsatt. Derfor må det et strengere og mer konkret regelverk på plass.

Dagens forskrift sier at «ved alt hold og bruk av hest, skal det tas hensyn til hestens adferdsmessige, sosiale og fysiologiske behov, og hesten skal beskyttes mot fare for unødig stress, smerte og lidelse». Det skal også legges til rette for at hest kan holdes i grupper der beite inngår. Dessverre tar den mest dominerende oppstallingformen i Norge i dag lite hensyn hestens atferdsmessige og sosiale behov, og det legges i for liten grad til rette for gruppehold. Den alt overveiende og mest dominerende oppstallingsformen i Norge i dag er individuelle bokser og små, individuelle luftegårder.

Mangel på flokktilhørighet og et stimulerende miljø utgjør noen av de viktigste årsakene til kronisk stress hos både hobby- og konkurransehester. Dette kan gjøre hestene vanskeligere å håndtere og øke risikoen for skader.

Mange hesteeiere er redde for skade på hestene sine hvis de har muligheten for å bevege seg sammen med en eller flere andre hester, men forskningen har dokumentert at hester som går sammen i på større områder ikke har dårligere beinhold og at de faktisk blir mer robuste og har en bedre mental helse.

Dagens regelverk sier at hester på boks skal ha «daglig trening eller fri bevegelse i minst to timer per dag». For hester som står oppbundet, er to timer fri bevegelse et krav. Dette gjelder ikke dersom hestens helse eller vær- og føreforhold tilsier noe annet. Hestens fordøyelse og utvikling av motorikk, styrke og mentale helse er avhengig av langt mer enn to timer fri bevegelse hver dag. Under naturlige eller semi-naturlige forhold vil en hest sammen med flokken være i nesten kontinuerlig bevegelse med unntak av hvileperioder gjennom døgnet, og med kun to timer med fri bevegelse og resten passivitet, vil det også bli en utfordring i forhold til når hestene skal benyttes til sportslige eller andre formål både med tanke på håndterbarhet, robusthet og fysisk holdbarhet.

I velferdsforskriften er det heller ingen minimumskrav til størrelse på luftegårder. I veilederen står det at «luftegårder bør være minst 10 m x 30 m, slik at hestene har en reell mulighet for mosjon» og «forholdene bør legges til rette slik at minimum to hester kan gå sammen». En hest har på ingen måte gode muligheter for mosjon i en luftegård på 10 x 30 meter. Målene er dessuten heller ikke dokumentert gjennom forskning, så her er det igjen behov for systematisk forskning. Flere staller har i Norge i dag bare små luftegårder hvor det bare står en hest i hver. Mange står uten skyggemuligheter i stekende sol på sommeren og uten ly for vind og vær på vinteren. En hest som står i en liten og tom luftegård, vil kunne bli nærmest apatisk av kjedsomhet, eller beste fall prøve å si ifra ved å ødelegge vannbøtter eller gjerdestolpene. Det bør bli et krav om at alle hester skal ha minst en sosial partner de kan ha fullverdig kontakt med på samme område mens de er ute. Forskriften kan legges opp til at det gis dispensasjon fra regler hvis spesielle behov hos hesten tilsier dette, samt en del år for omstilling ved endring.

Stortingsmeldingen mangler løsninger på velferdsutfordringer som «overfladisk ramses opp». Det står faktisk at «velferden til hester i Norge er i all hovedsak god», og fra dette kan man jo da tolke at det er lite behov for forbedringer, selv om den norske velferdsforskriften blant annet er temmelig akterutseilt i forhold til våre nordiske naboland. Selv om det har vært internasjonal forskning på hestens atferdsbehov i en årrekke, har det hatt lite å si for retningslinjer for hold av hest i Norge.

Det er en positiv trend med fokus på hestevelferd i næringene og den stadig økende bevisstheten rundt hestevelferd innenfor sporten og hos hestefolk generelt, gjør det mulig å gjøre et velferdsløft for hestene til tross for at stortingsmeldingen blir svak når det gjelder å tilgodese hestens behov. Vi trenger et sterkere regelverk og tydeligere retningslinjer både med tanke på hestehold og hva som er akseptabel treningspraksis i sporten. For at flere skal velge oppstallingsformer som tillater mer fri bevegelse og gruppehold, er det dessuten et sterkt behov for forskning som både kan peke på framtidige løsninger, men også forbedringer ut ifra dagens forutsetninger på tradisjonelle staller.

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo
Sentralbord: 23 31 30 50

Ansvarlig redaktør: Mona Mortensen Krane
Nettredaktør: Lars Henie Barstad